

**SYSTEM APPROACH TO OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY IN
MOLDAVIAN ENTERPRISES
ABORDAREA SISTEMICĂ A SĂNĂTĂȚII ȘI SECURITĂȚII
OCUPAȚIONALE ÎN ÎNTREPRINDERILE DIN REPUBLICA MOLDOVA**

OBERȘT Ala

ORCID: 0000-0002-8295-7695

PhD in Economic Sciences, associate professor, Technical University of Moldova, 168, Stefan cel Mare bd, Chisinau, Republic of Moldova, MD-2004, www.utm.md, ala.oberst@emin.utm.md

ABSTRACT. *Any enterprises should provide a safe and hygienic working environment, bearing in mind the prevailing knowledge of the industry and of any specific hazards. These means that an adequate step shall be taken to prevent accidents and injury to health arising out of, associated with, or occurring in the course of work, by minimising, so far as is reasonably practicable, the causes of hazards inherent in the working environment. The system approach to occupational health and safety involves the implementation of a management system designed to ensure the protection of the workforce. Every year in the Republic of Moldova the number of accidents at work increases. This study aims to reflect the importance of the systemic approach to occupational health and safety in order to reduce the number of accidents in Moldavian enterprises. This type of research is qualitative. The research methodology was based on the analysis of the national legal framework and its correlation with the most widespread model of the occupational safety management system described in the international standard ISO 45001: 2018. The obtained results allowed to highlight the common requirements, as well as the differences that must be assimilated in order to accomplish the main seven stages in the implementation of an occupational health and safety management system. The implementation of the occupational health and safety management system will improve the competitiveness and credibility of Moldavian enterprises and will prevent accidents at the workplace.*

KEY WORDS: *accidents, health, occupational, management system, safety, system approach, work place.*

JEL CLASIFICATION: *M1 Business Administration.*

1. INTRODUCERE

Sănătatea și securitatea la locul de muncă reprezintă un element fundamental al politicilor sociale promovate în cadrul întreprinderilor și reprezintă responsabilitatea și obligația de bază a angajatorilor din Republica Moldova privind asigurarea securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă descrise în Codul Muncii și în Legea nr. 186/2008.

Problema sănătății și a securității în muncă, din cauza diferențelor majore dintre Republica Moldova și statele membre ale Uniunii Europene, a devenit tot mai importantă în contextul Acordului de asociere (2014) și obținerii statutului de țară candidată la UE (2022), care constituie cadrul juridic general în acest domeniu, fiind stabilit, prin preambulul său, că „ameliorarea securității, igienei și sănătății muncitorilor reprezintă un obiectiv ce nu poate fi subordonat considerațiilor de factură pur economică” [Deleu R. et al., 2020]. Totodată, este de menționat că monitorizarea factorilor de risc la locul de muncă și a stării de sănătate a angajaților în relație cu ocupația contribuie la fortificarea și promovarea sănătății populației ocupate.

Evidentă apare și modificarea noțiunii introduse în Legea nr. 186/2008 în anul 2020, care prevede că „securitate și sănătate în muncă – ansamblu de activități având ca scop asigurarea celor mai bune condiții de lucru, apărarea vieții, sănătății, integrității fizice și psihice a lucrătorilor”.

Sănătatea și securitatea la locul de muncă se concentrează pe prevenirea pericolelor la care sunt predispuși salariații și angajatorii la locul de muncă. Astfel de factori și pericole naturale de risc ar putea include accidente, boli profesionale, boli transmisibile, tulburări legate de stres și alte probleme de sănătate mintală. Însă abordarea punctuală a acestora poate genera mai multe omisiuni și eșecuri în cadrul întreprinderii, inclusiv aparența și accidentelor la locul de muncă. Scopul de

bază a prezentului articol este propunerea abordării sistemice a aspectelor de sănătate și securitate în muncă reflectate în modelele internaționale cu analiza comparativă a cadrului legal existent în Republica Moldova în acest domeniu, în vederea reducerii accidentelor la locul de muncă și promovarea unor condiții sigure pentru populația ocupată.

2. ANALIZA STATISTICĂ A VICTIMELOR ACCIDENTELOR DE MUNCĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Potrivit datelor oficiale a Biroului Național de Statistică a Republicii Moldova în anul 2021 victimele accidentelor de muncă au inclus 553 de persoane și sunt reprezentate în Figura 1.

Figura 1. Victimele accidentelor de muncă în Republica Moldova în anul 2021
Sursa: preluat din <https://www.facebook.com/statistica.md> (postarea din 28.04.2022)

Informațiile reprezentate în Figura 2, ne atestă faptul că numărul persoanelor accidentate în anul 2021 reprezintă cea mai mare valoare din perioada anilor 2017-2021. Însă este regretabil faptul că prin statisticile oficiale apar victime accidentate mortal, numărul acestora este în scădere în ultimii 5 ani, cea mai mică valoare revenind situației din anul 2021 și constituie 30 de decese cauzate de accidente la locul de muncă.

Unul dintre efectele accidentelor la locul de muncă este și incapacitatea de muncă a persoanei accidentate (exclusiv persoanele accidentate mortal), care potrivit informației din Figura 1 constituie în mediu în anul 2021 o durată de 30 zile, ceea ce reprezintă o durată mai mică cu 1,2 zile decât durata medie 31,2 zile de incapacitate zilnică în perioada 2017-2021.

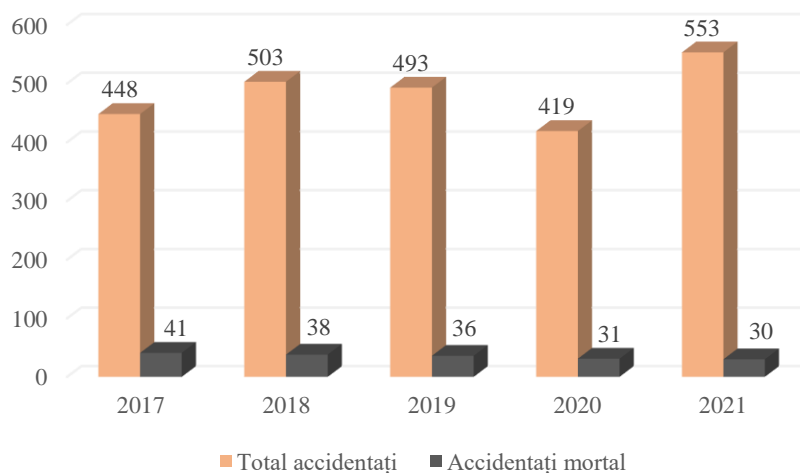

Figura 2. Dinamica victimelor accidentelor de muncă în Republica Moldova în perioada 2017-2021, persoane

Sursa: elaborat de autor în baza datelor oficiale statistice <https://statistica.md>

Analiza structurii victimelor după sex, reprezentată în Figura 1 pentru anul 2021 și în Figura 3 pentru o perioadă de 5 ani, ne permite să constatăm că cel mai frecvent în accidentele de muncă nimeresc reprezentanții sexului masculin, generând o pondere medie de aproximativ 70% în perioada analizată.

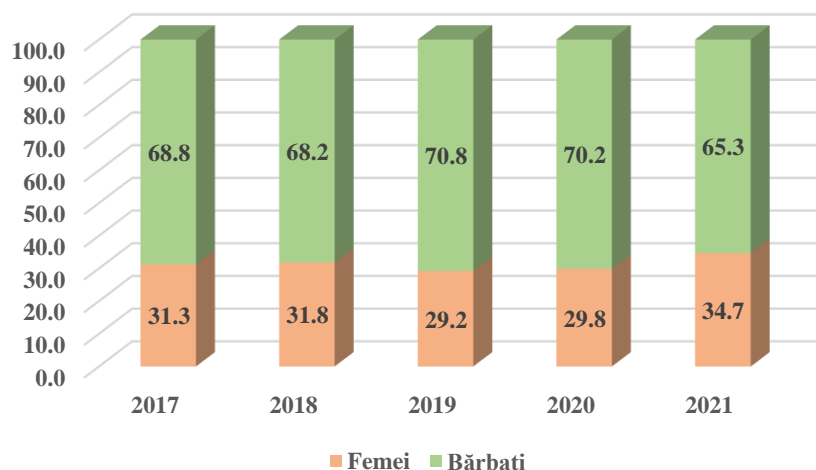

Figura 3. Structura după sex a victimelor accidentelor de muncă în Republica Moldova în perioada 2017-2021, în %

Sursa: elaborat de autor în baza datelor oficiale statistice <https://statistica.md>

Cele mai multe accidente la locul de muncă potrivit datelor desprinse din figura 4 în anul 2021 au fost înregistrate în municipiul Chișinău – 357, urmate de municipiul Bălți – 36 și UTA Gagauzia – 23 de accidente. Repartizarea dată este influențată și de numărul de activități economice înregistrate în aceste localități, evident că cele mai multe potrivit datelor statistice activează în municipiul Chișinău.

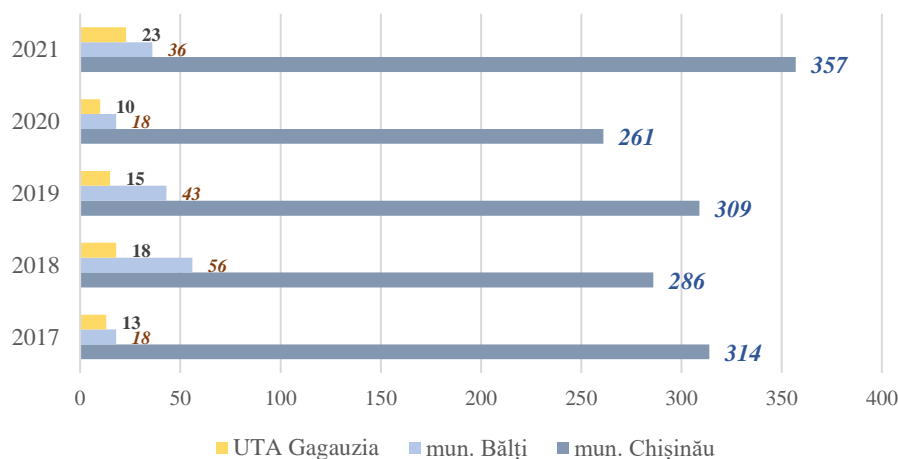

Figura 4. Victimele accidentelor de muncă în profil teritorial a Republicii Moldova în perioada 2017-2021, persoane

Sursa: elaborat de autor în baza datelor oficiale statistice <https://statistica.md>

Dacă să analizăm și cele mai periculoase activități ale economiei naționale din punct de vedere a accidentelor la locul de muncă înregistrate în 2021, desprinse din Figura 1, observăm că în fruntea clasamentului se află activitățile economice industriale (144 cazuri), urmate de comerțul cu ridicată și amănuntul (80 cazuri) și Administrația publică și apărare (66 cazuri). Cazurile înregistrate reflectă insuficiența și eficacitatea redusă a măsurilor de prevenire și protecție la locurile de muncă întreprinse de către angajatori și denotă necesitatea implementării unei abordări sistemice pentru managementul sănătății și securității la locul de muncă în Republica Moldova. La fel aceasta este cauzată și de limitarea problematicii la procesele tehnico-economice și administrative fără preocupări serioase pentru aspectele socio-umane ale întreprinderii.

3. Esența abordării sistemice integrate

Condițiile în care se afla mediul de afaceri contemporan pot fi încadrate într-un nivel înalt de incertitudine, fapt care generează necesitatea unei dezvoltări permanente a capacității de schimbare și adaptare la noile circumstanțe de funcționare. Aceasta prin urmare impune o reorientare a managementului organizației spre o structură paradigmatică unitară de sistem, care integrează concepte, metode și instrumente necesare. Prin urmare, organizațiile trebuie abordate de managerii „ca un sistem dinamic complex, caracterizat printr-o multitudine de interdependențe, fluxuri interconectate, co-evoluții și sinergii” [Dumitrașcu V., 2016]. Însă conținutul și orientarea activității manageriale sunt condiționate de contextul organizațional în care este exercitat managementul.

Asigurarea funcționalității și competitivității organizației implică o permanentă corelare, adaptare și perfecționare a sistemului de management la situația efectiv-existentă în cadrul său, la cultura organizațională și la contextul socio-economic în care-și desfășoară activitățile [Nicolescu& Verboncu, 2008].

Potrivit Nicolescu O. esența sistemului de management al organizației include „ansamblul elementelor cu caracter decizional, organizatoric, informațional, motivațional, uman etc. din cadrul organizației, prin intermediul căruia se exercită ansamblul proceselor și relațiilor de management, în vederea obținerii unei eficacități și eficiențe cât mai mari”. În conceperea și realizarea sistemului de management trebuie luate în considerare elementele specifice fiecărei organizații, în special profilul, dimensiunea și structura resurselor umane, materiale și financiare, potențialul și mentalitatea personalului, poziția firmei în contextul economic național și – dacă este cazul – internațional etc. [Nicolescu& Verboncu, 2008].

Abordarea sistemică în management a recentrat atenția de la părți la întreg, propunând o optică diametral opusă: deducerea proprietăților elementelor din starea calitativă funcțională a întregului. Cultivarea unei viziuni globale și multilaterale asupra dinamicii sistemelor, fapt care impune găsirea unor instrumente de investigare și de acțiune calitativ noi pentru prospectarea dezvoltării, controlul și evaluarea strategiilor.

Etapa contemporană de evoluție a metodologiei abordării sistemice este dominată de modele adaptabile cu autoorganizare. Procesele de autoorganizare formează mecanismele prin care dinamica internă este conectată la schimbările din mediu, iar crizele și puseurile de dezordine sunt convertite în bazele unui nou model de organizare. Funcționarea sistemelor de management are loc prin cuplarea unor fluxuri de reglare fie prin fluctuații între perioadele de relativă stabilitate și perioadele de restructurare, fie prin autotransformarea sistemului însuși, conservându-i profilul normativ.

Primul și cel mai important pas în elaborarea unor teorii integrate ale managementului îl reprezintă cunoașterea elementelor modelului propus a sistemului de management pentru integrare, precum și cunoașterea mecanismelor sistemelor economice cu multiple feed-back-uri informaționale interconectate, care facilitează efortul de proiectare a sistemului de management al sănătății și securității ocupaționale.

În această ordine de idei considerăm cel mai oportun model pentru abordarea sistemică a sănătății și securității la locul de muncă în întreprinderile din Republica Moldova – modelul descris în standardul internațional ISO 45001:2018 „Sisteme de management al sănătății și securității ocupaționale. Cerințe și îndrumări pentru utilizare.”

4. Caracteristica sistemului de management conform modelului ISO 45001:2018

Potrivit analizei realizate în compartimentul 2 al prezentului articol, zeci de vieți anual se pierd în Republica Moldova din cauza accidentelor de muncă. Acestea sunt decese care ar fi putut și ar fi trebuit să fie prevenite.

Standardul internațional publicat de Organizația internațională de standardizare ISO 45001:2018 „Sisteme de management al sănătății și securității ocupaționale. Cerințe și îndrumări pentru utilizare”, ajută întreprinderile ca în viitor să reducă aceste probleme prin crearea unui cadru pentru îmbunătățirea siguranței angajaților, reducerea riscurilor la locul de muncă și crearea condițiilor de muncă mai bune și mai sigure.

Potrivit Art. 9 a Legii nr. 186/2008 angajatorul este obligat să asigure securitatea și sănătatea lucrătorilor sub toate aspectele ce țin de activitatea desfășurată, mai mult ca atât, responsabilitatea angajatorilor se extinde și asupra altor persoane care pot fi afectate de activitățile practice în cadrul întreprinderii. Această responsabilitate include susținerea și protejarea sănătății fizice și mentale a persoanelor.

Potrivit prevederilor standardului ISO 45001:2018, adoptarea acestuia în cadrul întreprinderii va permite acestuia să asigure locuri de muncă sigure și sănătoase, să prevină rănirea și îmbolnăvirea de terminate de muncă și să/și îmbunătățească în mod continuu performanța referitoare la sănătatea și securitatea în muncă.

Evoluția cronologică a standardului ISO 45001:2018 permite evidențierea principalelor evenimente legate de crearea și evoluția standardului după cum urmează [5]:

- 1996 – BSI (Institutul britanic de standarde – British Standards Institute – BSI) a elaborat prima editie a standardului OHSAS.
- 1999 – BSI furnizează un îndreptar legat de implementarea standardului.
- 1999 – Editia OHSAS 18001:1999 – specificațiile standardului conturează cerințele legate de un sistem de management al siguranței și sănătății ocupaționale, în sprijinul organizațiilor, pentru controlul riscurilor specifice și pentru îmbunătățirea performanței generale.
- 2007 – OHSAS este actualizat pentru a se alinia mai bine cu ISO 14001; se pune un accent sporit pe sănătatea la locul de munca.
- 2018 – ISO 45001 este înlocuitor pentru standardul OHSAS 18001:2007, actualizat pentru a asigura integrarea mai ușoară a cerințelor de sănătate și securitate ocupațională în sistemele de management existente în cadrul întreprinderilor determinată de creșterea credibilității și adoptării standardelor ISO pe scara mai largă.

Implementarea unui sistem de management al sănătății și securității în muncă (în continuare SMSS) va asigura un set de beneficii pentru întreprinderile din Republica Moldova:

- de asigurare a locurilor de muncă sigure și sănătoase;
- de prevenire a rănirii și îmbolnăvirii determinate de muncă;
- de eliminare a pericolelor și de minimizare a riscurilor referitoare la sănătate și securitate în muncă prin prevederea unor măsuri preventive și protective eficiente;

- de gestionare a riscurilor și oportunităților referitoare la sănătate și securitate în muncă;
- de îmbunătățire continuă a performanței SMSS.

Este de menționat că decizia de implementare a SMSS este una benevolă, aparține managementului întreprinderii și aceasta este dependentă de o serie de factori de succes [ISO 45001, 2018]:

- leadershipul, angajamentul, responsabilitățile și răspunderea juridică pentru raportare ale managementului de la cel mai înalt nivel;
- dezvoltarea, orientarea și promovarea de către managementul de la cel mai înalt nivel a unei culturi în cadrul organizației care sprijină rezultatele intenționate ale SMSS;
- comunicarea;
- consultarea și participarea lucrătorilor și, atunci când există, a reprezentanților acestora;
- alocarea resurselor necesare pentru menținerea SMSS;
- politicile referitoare la sănătate și securitate în muncă compatibile cu obiectivele generale strategice și cu orientarea organizației;
- procesul (procesele) eficace pentru identificarea pericolelor, ținerea sub control a riscurilor referitoare la sănătate și securitate în muncă și de obținere de avantaje prin valorificarea oportunităților SMSS;
- evaluarea și monitorizarea continue ale performanței SMSS pentru îmbunătățirea performanței referitoare la sănătate și securitate în muncă;
- integrarea SMSS în procesele de afaceri ale organizației;
- obiectivele referitoare la sănătate și securitate în muncă care sunt alinate la politica SMSS și țin cont de pericolele care amenință organizația, de riscurile și oportunitățile referitoare la sănătate și securitate în muncă;
- conformitatea cu cerințele legale și cu alte cerințe.

Cerințele standardului ISO 45001:2018 sunt structurate în 10 capitole, conform Anexei SL împărțind astfel o structură la nivel înalt, un text de bază identic, precum și termeni și definiții comunic cu alte standarde pentru sisteme de management.

Clauzele standardului ISO 45001:2018 acoperă următoarele aspecte, importante pentru gestionarea unui SMSS, și anume:

1. Domeniu de aplicare
2. Referințe normative
3. Termeni și definiții
4. Contextul organizației
5. Leadership și participarea lucrătorilor
6. Planificare
7. Suport
8. Operare
9. Evaluarea performanței
10. Îmbunătățire

Anexa A (informativă) Îndrumări pentru utilizarea standardului ISO 45001:2018

Primele trei capitole ale standardului sunt generice și prezintă informațiile generale despre aplicabilitatea SMSS, precum și termenii de bază necesari pentru o bună înțelegere a prevederilor specifice și interpretarea adecvată a cerințelor standardului.

Cerințele propriu-zise sunt incluse începând cu capitolul 4 până în capitolul 10 inclusiv și sunt structurate logic, luând în considerare interdependențele unui sistem de management.

Interacțiunea dintre cerințele standardului este reprezentată schematic în Figura 5, și după cum putem observa, logica standardului se bazează și pe aplicarea ciclului de îmbunătățire continuă, propus de Edward Deming, Plan-Do-Check-Act (PDCA) sau în limba română Planifică-Efectuează-Verifică-Acționează (PEVA).

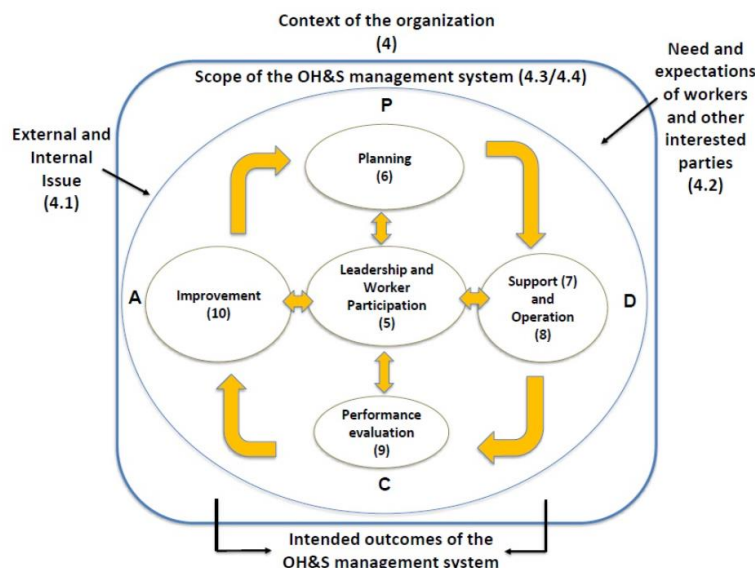

Figura 5. Relația dintre PDCA și cadrul standardului ISO 45001:2018

Sursa: preluat de autor din [ISO 45001, 2018]

Analizând cerințele prevederile Legii nr. 186/2008, a HG nr. 95/2009 și a altor documente normative prezentate în lista bibliografiei utilizate la elaborarea prezentului articol, putem afirma că organizarea activităților privind sănătatea și securitatea la locul de muncă în întreprinderile din Republica Moldova presupune realizarea următoarelor acțiuni:

- desemnarea persoanei responsabile pentru sănătății și securității în muncă;
- instruirea Directorului și persoanei desemnate la cursuri de instruire realizate de servicii externe de protecție și prevenire;
- repartizarea responsabilităților pentru sănătatea și securitatea în muncă, și anume persoana desemnată este responsabilă de organizarea și realizarea instruirii introductive la angajare și instruirea periodică;
- asigurarea documentelor informative în domeniul sănătății și securității în muncă, necesare pentru realizarea instruirii introductive și periodice;
- dotarea locului de muncă a persoanei desemnate cu calculator și materiale auxiliare necesare pentru buna desfășurare a atribuțiilor de serviciu;
- elaborarea instrucțiunilor în domeniul sănătății și securității în muncă;
- asigurarea echipării personalului secțiilor de producție cu mijloacele individuale de protecție;
- dotarea locurilor de muncă cu truse medicale pentru acordarea primului ajutor medical;
- instruirea personalului în domeniul SSM.

Cerințele enumerate și incluse în cadrul legal al Republicii Moldova se regăsesc și în cerințele modelului standardului ISO 45001:2018, de exemplu:

1) cerința 5.4 *Consultarea și participarea lucrătorilor* este vizată și în Codul Muncii al RM, la Articolul 42¹. Informarea și consultarea salariaților,

2) cerința 6.1.2 *Identificarea pericolelor și evaluarea riscurilor și oportunităților* este inclusă în Articolul 10, al. 3 al Legii nr. 186/2008, și anume „angajatorul este obligat să aplice măsurile în baza următoarelor principii generale de prevenire: evitarea riscurilor profesionale; evaluarea riscurilor profesionale ce nu pot fi evitate; combaterea riscurilor profesionale la sursă”.

Prin urmare, aplicarea modelului standardului ISO 45001:2018 în întreprinderile din Republica Moldova va permite alinierea la cele mai performante modele recunoscute pe plan internațional, deoarece la baza sistemului de management al sănătății și securității în muncă, se află un complex de principii, reguli, cerințe care asigură modelarea sa, atât ca prevedere legală națională, cât și cerința cadrului normativ internațional.

5. Implementarea sistemului de management al sănătății și securității ocupaționale

Succesul asimilării prevederilor standardului ISO 45001:2018 în cadrul întreprinderii pentru a realiza cu succes politica referitoare la sănătatea și securitatea în muncă depinde de respectarea succesiunii etapelor reprezentate în Figura 6.

Figura 6. Etapele de implementare a SMSS

Sursa: elaborat de autor în baza propriei experiențe de consultanță

Etapa 1. Inițierea procesului de implementare a SMSS. Această etapă presupune angajamentul managementului de la cel mai înalt nivel privind aplicarea prevederilor modelului selectat pentru SMSS. Urmată de achiziționarea documentului normativ, în cazul aplicării modelului ISO 45001:2018, acest lucru ar însemna procurarea versiunii oficiale a standardului la Institutul Național de Standardizare a Republicii Moldova. La fel în cadrul acestei etape se ia o decizie importantă – cum urmează să fie realizată aplicarea prevederilor standardului, și anume se realizează selectarea uneia din opțiuni: prin forțe proprii sau prin atragerea serviciilor unui consultant cu expertiza în implementarea sistemelor de management. Dacă se optează pe opțiunea – cu forțe proprii, atunci trebuie desemnată prin Ordin sau Decizie persoana responsabilă de implementare.

Etapa 2. Analiza de diagnoza inițială. Diagnosticul inițial trebuie să cuprindă toate procesele și toate subdiviziunile structurale ale întreprinderii ce fac parte din obiectul principal de activitate sau domeniul de aplicare a SMSS declarat de managementul de la cel mai înalt nivel al întreprinderii.

Metodologia realizării diagnosticului inițial cuprinde:

- observarea activităților și interviul cu șefii de compartimente interne conform organigramei de conducere a întreprinderii în vederea aprecierii situației curente și identificării deficiențelor sistemului existent de management;
- studierea și analiza documentelor interne pentru o bună înțelegere a domeniului de aplicare a SMSS și înțelegerea contextului organizațional.

Metoda de diagnosticare permite evidențierea:

- cerințelor standardelor de referință aplicabile întreprinderii, pentru care lipsesc dovezile de documentare și aplicare;
- proceselor ce necesită adaptare la cerințele stipulate în standardul de referință.

Prin urmare, sinteza abaterilor identificate se va reflecta în Planul privind implementarea SMSS, care implică realizarea unor activități de ordin organizatoric și tehnic. La fel în Planul

menționat se vor evidenția perioadele prevăzute pentru implementarea cerințelor standardului de referință.

Etapa 3. Setarea responsabilităților în cadrul SMSS. Desemnarea persoanei responsabile pentru SMSS, descrisă în Etapa 1 de implementare, nu este suficientă pentru implementarea propriu-zisă. Standardul ISO 45001:2018 se bazează pe aplicarea principiului managementului participativ, care presupune implicarea managerilor de la toate nivelele ierarhice din structura organizatorică, precum și implicarea și reprezentanților părților interesate în buna funcționarea a SMSS. Participarea activă a personalului la derularea proceselor SMSS și relațiilor de management trebuie realizată diferențiat, în funcție de mărimea întreprinderii, domeniul activității economice practicat și, evident, competența personalului. Setarea responsabilităților se realizează în mod practic prin emiterea Ordinului sau Deciziei Directorului la acest subiect, și ulterior actualizarea fișelor de post cu includerea cerințelor suplimentare la competența personalului și indicarea responsabilităților specifice SMSS.

Etapa 4. Instruirea personalului. Succesul implementării SMSS este în funcție de nivelul de cunoaștere și conștientizare a prevederilor modelului selectat. Aceasta activitate poate fi realizată prin una sau mai multe dintre activitățile de autoinstruire, cursuri specializate și schimb de experiență.

Angajatorul este responsabil de protecția și sănătatea salariaților, și conduce activitățile desfășurate în întreprindere spre îndeplinirea acestui obiectiv. Participarea salariaților constituie un element esențial al SMSS. Angajatorul trebuie să vegheze ca salariații și reprezentanții lor pe probleme de SSM să fie consultați, informați, și formați cu privire la toate aspectele de securitate și sănătate în muncă care vizează cadrul lor profesional [Todos I., 2011].

Etapa 5. Elaborarea informațiilor documentate a SMSS. Printre informațiile documentate ce trebuie elaborate pentru a da dovada de implementare a prevederilor standardului de referință se numără Politica referitoare la sănătate și securitate în muncă, procedurile documentate care vor descrie modul de realizare a unor procese a SMSS transversale, regulamente, instrucțiuni pentru locurile de muncă, formulare tipizate pentru realizarea monitorizărilor și evaluărilor cerute de standard, precum și Planuri de urgență în vederea dezvoltării capacității adecvate de răspuns, și nu în ultimul rând Planul de prevenire și protecție, prestabilit de legislația națională.

Etapa 6. Implementarea SMSS. Presupune punerea în aplicare a prevederilor descrise la etapa precedentă. Ca exemplu prevederile privind politica referitoare la sănătatea și securitatea în muncă trebuie comunicate și puse la dispoziție părților interesate. Sau Planul de urgență trebuie implementat prin exerciții de simulare a potențialelor situații de urgență. Toate acestea trebuie dovedite prin generarea de dovezi tangibile privind aplicarea cerințelor SMSS implementat în cadrul fiecărei subdiviziuni și structura organizatorică.

Etapa 7. Audit intern pre-certificare. La finalizarea tuturor activităților de implementare a SMSS se recomandă realizarea auditului intern, ca „proces sistematic, independent și documentat în scopul obținerii de dovezi de audit și evaluarea lor cu obiectivitate pentru a determina măsura în care sunt îndeplinite criteriile de audit” [ISO 45001, 2018].

Rezultatele auditului intern vor permite evaluarea obiectivă a gradului de implementare și conștientizare a cerințelor ISO 45001 în cadrul întreprinderii. După rezultatele auditului se va decide, în caz de necesitate, dacă întreprinderea este pregătită pentru auditul extern de certificare a SMSS.

Etapa 8. Analiza efectuată de management. Este un proces de evaluare oficială efectuată de managementul de la nivelul cel mai înalt asupra stadiului și adecvării SMSS în raport cu politica și cu obiectivele prestabilite, pentru a determina adecvarea, eficacitatea și alinierea la direcția strategică.

Intervalul de timp planificat între două analize de management consecutive, nu este mai mare de un an calendaristic. Aceste analize includ evaluarea oportunităților pentru îmbunătățire și necesitatea schimbărilor din cadrul SMSS, incluzându-se și Declarația de politică referitoare la sănătate și securitate în muncă, cu obiectivele generale și specifice aferente.

Drept elemente de intrare pentru analiza SMSS servesc următoarele informații prezentate în standardul ISO 45001:2018 [ISO 45001, 2018]:

- a) Stadiul acțiunilor de la analizele precedente efectuate de management;
- b) Modificări în aspecte externe și interne relevante pentru SMSS, inclusiv:
 - necesitățile și așteptările părților interesate;
 - cerințele legale și alte cerințe;
 - riscurile și oportunitățile
- c) Măsura în care au fost îndeplinite Declarația de politică și obiectivele referitoare la sănătate și securitate în muncă;
- d) Informația despre performanța SMSS, inclusiv tendințele referitoare la:
 - incidente, neconformități, acțiuni corective și îmbunătățire continuă;
 - rezultatele monitorizării și măsurării;
 - rezultatele evaluării conformării cu cerințele legale și alte cerințe;
 - rezultatele auditurilor;
 - consultarea și participarea lucrătorilor;
 - riscuri și oportunități.
- e) Adecvarea resurselor pentru menținerea unui SMSS eficace;
- f) Comunicarea (comunicările) relevante cu părțile interesate;
- g) Oportunitățile pentru îmbunătățirea continuă.

Aplicarea celor 8 etape în implementarea SMSS vor apropia întreprinderea de obținerea certificatului de conformitate, care poate fi eliberat de un Organism de Certificare, acreditat în modul corespunzător.

6. CONCLUZII

Cercetarea realizată în prezentul articol a evidențiat importanța dezvoltării unei abordări sistemice a aspectelor ce țin de sănătatea și securitatea în muncă, în contextul înregistrării unui număr mare de accidente la locul de muncă în Republica Moldova.

Analiza datelor statistice în dinamică a elucidat detaliile cu privire la accidentele la locul de muncă raportate în profil teritorial, după sex și domeniul activității economice practicate. Cu părere de rău multe accidente sunt mortale, fapt ce denotă ca aplicarea cadrului legal în domeniu întâmpină anumite carențe.

Implementarea sistemului de management al sănătății și securității în muncă este o abordare modernă care implică integrarea conceptelor, metodelor și instrumentelor necesare într-un sistem dinamic complex, caracterizat print-o multitudine de interdependențe, fluxuri interconectate, co-evoluții și sinergii.

Propunerea modelului sistemului de management al sănătății și securității în muncă descris în standardul internațional ISO 45001:2018 va ușura punerea în practică a cerințelor legale aplicabile domeniului sănătății și securității în muncă și va alinia întreprinderea la practicile internaționale și unei abordări comune, ceea ce ca efect va rezulta în prevenirea apariției accidentelor la locurile de muncă. Intercalarea cerințelor standardului ISO 45001 cu cerințele legale în vigoare va înlătura bariera în implementarea acestuia.

Etapile de implementare a sistemului de management al sănătății și securității în muncă descrise în articol reflectă experiența autorului în implementarea modelului SMSS descris în standardul internațional și include unele sugestii practice ce vor facilita implementarea în scopul de certificare.

Locurile de muncă sigure și sănătoase, prevenirea rănirii și îmbolnăvirii determinate de muncă sunt principalele beneficii implementării unui SMSS.

BIBLIOGRAFIE

1. Raisa DELEU, Serghei CEBANU, Dumitru CHEPTEA *Sănătatea ocupațională în Republica Moldova: caracteristici și constrângeri*, articol publicat cu ocazia jubileului de 75 DE ANI DE LA FONDAREA USMF „NICOLAE TESTEMIȚANU” disponibil https://repository.usmf.md/bitstream/20.500.12710/14968/1/SANATATEA_OCUPATIONALA.pdf
2. <https://statistica.md>
3. Nicolescu, O., Verboncu, I. (2008) *Fundamentele managementului organizației*, Ed. Universitară, București, 415 p.

4. Dumitrașcu V. (2016) *Management comparat: tendințe și provocări postmoderne*, Ed. Universitară, București, 305 p.
5. *Istoria standardului OHSAS 18001*, disponibil <https://www.consultanta-certificare.ro/articole/istoria-standardului-ohsas-18001.html>
6. SM ISO 45001:2018 *Sisteme de management al sănătății și securității ocupaționale. Cerințe și îndrumări pentru utilizare*;
7. Todos, I. (2011) *Particularitățile implementării sistemului de managementul securității și sănătății muncii OHSAS 18001*, Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul №. 2 (6), Științe Economice
8. *Codul Muncii nr.154-XV din 28 martie 2003.*
9. *Legea Securității și sănătății în muncă nr. 186 din 10.07.2008.*
10. HOTĂRÎREA Guvernului RM Nr. 95 din 05.02.2009 privind aprobarea *REGULAMENT privind modul de organizare a activităților de protecție a lucrătorilor la locul de muncă și prevenire a riscurilor profesionale.*
11. HOTĂRÎREA Guvernului RM Nr. 95 din 05.02.2009 privind aprobarea *REGULAMENTUL-CADRU de organizare și funcționare a comitetului pentru securitate și sănătate în muncă.*
12. HOTĂRÎREA Guvernului RM Nr. 353 din 05.05.2010 *cu privire la aprobarea cerințelor minime de securitate și sănătate la locul de muncă.*
13. HOTĂRÎREA Guvernului RM Nr. 819 din 01.07.2016 privind *Cerințele minime de securitate și sănătate în muncă pentru lucrul la monitor.*
14. HOTĂRÎREA Guvernului RM Nr. 1361 din 22.12.2005 pentru aprobarea *Regulamentului privind modul de cercetare a accidentelor de muncă.*
15. HOTĂRÎREA Guvernului RM nr. 603 din 11 august 2011 privind *cerințele minime de securitate și sănătate pentru folosirea de către lucrători a echipamentului de muncă la locul de muncă.*
16. HOTĂRÎREA Guvernului RM nr. 362 din 27 mai 2014 cu privire la aprobarea *Cerințelor minime privind protecția lucrătorilor împotriva riscurilor pentru sănătatea și securitatea lor generate sau care pot fi generate de expunerea la zgomot, în special împotriva riscurilor pentru auz.*
17. HOTĂRÎREA Guvernului RM nr. 1025 din 7 septembrie 2016 pentru aprobarea *Regulamentului sanitar privind supravegherea sănătății persoanelor expuse acțiunii factorilor profesionali de risc.*
18. HOTĂRÎREA Guvernului RM nr. 589 din 12 mai 2016 privind *Cerințele minime de securitate și sănătate în muncă referitoare la expunerea lucrătorilor la riscuri generate de vibrațiile mecanice.*
19. HOTĂRÎREA Guvernului RM nr.324 din 30.05.2013 cu privire la aprobarea *Regulamentului sanitar privind cerințele de sănătate și securitate pentru asigurarea protecției lucrătorilor împotriva riscurilor legate de prezența agenților chimici la locul de muncă.*
20. HOTĂRÎREA Guvernului RM nr. 918 din 18.11.2013 privind *Cerințele minime pentru semnalizarea de securitate și sănătate la locul de muncă.*
21. HOTĂRÎREA Guvernului RM nr. 943 din 03.10.2018 Privind aprobarea *Metodologiei privind controlul de stat în baza analizei riscurilor pentru domeniul securității și sănătății în muncă.*
22. *LISTĂ DE VERIFICARE GENERALĂ nr. SSM-1 pentru controlul de stat al securității și sănătății la locul de muncă*, prestabilită conform Anexa nr.1 la ordinul MSMPS nr. 1534 din 27 decembrie 2018 în vederea realizării autoverificării.